

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary - Cultural

ادبی - فرهنگی

بازتایپ و ارسال از: لاله

۱۱ جون ۲۰۱۵

نظری گذرا بر نثر و شعر دری

(قوانین، صناعات، سبک ها و مکاتب ادبی)

مؤلف: زنده یاد داد نورانی

(۴)

۱- **کلاسی سیسم:** این مکتب در سرتاسر قرون وسطا بر ادبیات اروپا تسلط داشت. در قرون ۱۶ و ۱۷ به اوج خود رسید. هسته اصلی مضمون این مکتب را شعار (خدا، شاه، قانون) می ساخت. مضامین آن از دایره کلیسا و تفتیش عقاید (انگیزاسیون) فراتر نمی رفت. زبان مرده لاتین و احیای هر چه بیشتر آن، تقلید از قدما به خصوص ارسطو، به کار برد لغات کم در نوشته ها، بررسی یک جانبه به خصوص یک طرفه قرار داده شدن قهرمان آنهم اعمال شائسته شان، احتراز از پیچیدگی لفظی و معنایی، توجه به طبیعت و تقلید و نمایش از آن، عدم تقلید از آثاری که موافق عقل نباشد، دقت در آموزندگی اثر از خصوصیات این مکتب به حساب می آیند. نویسندگان مکتب کلاسی سیسم در اروپا عبارتند از رنسا، مونتی کورنی، بوالو، لافونیتن، مولر، مادام و...

۲- **رمانتیسیم:** فراگیر ترین مکتبی است که تا سال ۱۸۵۰ بر ادبیات اروپا مسلط بود، رمانتیسیم عبارت از بیان احساسات درونی هنرمند و تعبیر واقعیت ها در پرتو احساسات خود، مجزا از تأثیرات محیط و اجتماع، در تقابل با کلاسی سیسم که محدودیت های جدی بر نویسنده وارد می ساخت، شکل گرفت. نویسنده باید توسن خیال را تا لایتنهای پرواز بدهد و هیچ گونه محدودیتی نداشته باشد. آنها طبیعت را با تخیلات خود هماهنگ می سازند، اگر غمگین بودند، ابر و باران، زمین و آسمان را غمگین و اگر خوشحال بودند همه چیز را طربناک تصویر می کنند. رمانتیسیم با ظهور تمدن صنعتی اروپا شکل می گیرد. به دوران قبل و بعد از انقلاب بورژوازی اروپا تقسیم می گردد. رمانتیسیم قبل از انقلاب خواهان دگرگونی جامعه فیودالی بود. بهشت دوران بعد از سقوط اشرافیت را در خاطر می پروراند، فعال بود و در انقلاب شرکت می کرد. بعد از انقلاب، رمانتیسیم انحصارات سرمایه را بدتر از اشرافیت یافت که بر تمام شئون اقتصادی، سیاسی و فرهنگی سایه می انداخت و در پنجال های سیاه خود می فشرد. آنها بهشت خیالی خود را در انحصار چند فرد محدود جامعه یافتند. فرهنگ، هنر و ادبیات را نیز انحصاری یافته و به یأس گرائیدند. افسوس دوران قرون وسطی را خوردند. گوشه نشین شدند، بالاخره یک عده از آنها به تئوری هنر برای هنر گرائیدند. ویکتور هوگو، ژان ژاک روسو، شکسپیر، لامارتین، شاتوبریان، گوته، شیلر، بایرون، شیلی و... از نویسندگان این مکتب اند.

۳- **سیمبولیسیم:** این مکتب بیان احساسات رمانتیسیم در زبان محدودتر می باشد. رمانتیک ها وقتی از جامعه سرمایه داری گریزان شدند، خود را مقیدتر و محدودتر ساختند. آنها از مردم روی بر تافته اجتماع قدر ناشناس

... را ترک کرده و به کنج دنیای خیالات خود خزیدند. زبانی را که برای عدهٔ بیشماری از مردم مفهوم بود به یک سلسله رمز ها و اشاره ها مبدل کردند. آنها پیرامون زبان خود نیز خط کشیده در همان محدوده مقید ساختند. اینجاست که سیمبولیسم به عنوان یک مکتب وارد ادبیات می گردد. این نماد گرایی برای هر چیز تمثیل، مظهر، رمز و علامت یا نمایندهٔ قراردادی می گذارد. سمبول پدیده ایست که برای چند مفهوم یا نمایندهٔ چند افاده قرار می گیرد و نویسنده به عوض آن مفاهیم این نماینده را به کار می گیرد. به کاربرد سمبول در یک پدیدهٔ هنری با سیمبولیسم تفاوت دارد. به کاربرد سمبول بخشی از تخیل هنرمندانه را می سازد ولی سیمبولیسم پدیدهٔ هنری را گنگ و مهمل می سازد. سیمبولیسم فرار بیشتر هنرمند در دنیای تنگ و تاریک خودش را می رساند که شرایط معین تاریخی اروپا آن را زائیده است. نویسندگان مشهور این مکتب بودلر، مالارمه، رمبو، ادگارلن پو، موریس میتزلینگ و...

۴- ریالیسم: عبارت است از مشاهدهٔ دقیق واقعیت های زندگی، تشخیص درست عوامل و علل آن ها و بیان تشریح و تجسم آنها. تشریح هر چیز آنطوری که هست ریالیسم نیست. ریالیسم یعنی مطالعهٔ تأثیر محیط و شرایط اجتماعی بر انسان و مطالعهٔ عوامل عینی که نه تنها کیفیت زندگی فرد بلکه کیفیت تمامی جامعه را تعیین می کند. ریالیسم ظواهر اشیا را نمی بیند به عمق آنها نفوذ می کند، اجزای ترکیب واقعیت را در دایرهٔ تأثیرات متقابل آن می بیند و آن را از لحاظ تاریخی مطالعه می نمایند. فعل و انفعالات آن را در نظر می گیرد و هرگز آن را به عنوان چیز منفرد ارزیابی نمی کند، بلکه دنیای ما را که پیوسته در تکامل و تجدید است مورد آزمایش قرار می دهد. ریالیسم در ابتداء عکس العملی بود در مقابل تئوری هنر برای هنر که به وسیلهٔ بالزاک پایه گذاری شد. نبرد اصلی ریالیسم در ابتداء در بخش نقاشی آغاز شد و به سرعت بخش های دیگر هنر را نیز در نوردد.

ریالیسم کلاسیک یا ریالیسم ابتدائی بعد از استقرار سرمایه داری شکل می گیرد که صرف کمبود های جامعهٔ سرمایه داری را با موشکافی خاص بیان میداشت. بالزاک، استاندال، دیکنز، فلور و... از نویسندگان مشهور این مکتب اند. تورگنیف، گوگول و تولستوی موجودیت جامعهٔ سرمایه داری را زیر سؤال می برد. ریالیسم انتقادی که گورکی بنیان گذار آن است نه تنها بر نقاط اصلی ضعف جامعهٔ سرمایه داری انگشت گذاشت که راه بیرون رفت آن را نیز تشریح کرد.

ریالیسم اجتماعی مرحله ای از این مکتب است که نیروی خلاق انسان های زحمتکش را می ستاید، گورکی باز هم پیشقراول است، شولوخوف، سویدروف، گلاوکف از پیشقراولان دیگر آن محسوب می گردند. مشخصات ریالیسم به طور کلی عبارتند از: تمام جوانب واقعیت را در نظر می گیرد، این واقعیت را در حال تغییر و تحول می بیند، قهرمان خود را از بین افراد عادی انتخاب می کند، انسان را موجود اجتماعی دانسته، اعمال او را ذاتی نمی داند، واقعیت ها را تصورات قراردادی نمی داند.

۵- ناتورالیسم: ناتورالیسم مکتبی است که تأثیرات طبیعی را در تکوین شخصیت ها بر تأثیرات اجتماعی مقدم می شمارند. این مکتب که با دفاع قاطع از ریالیسم پا به عرصهٔ میدان گذاشت ادعا داشت که ریالیسم را از گرایش های رمانتیک منزه می سازد. اما خود به اشتباه نادیده گرفتن تأثیرات اجتماع و بیان تضاد های درونی آن غلتید. این مکتب معتقد به قدرت محض طبیعت بوده، انسان را بردهٔ طبیعت می داند. انسان را از لحاظ بیولوژیک ایستا دانسته، وراثت را مانعی در راه رهائی انسان از قید محیط اجتماعی می داند. از نظر ناتورالیست ها وضع جسمانی، ارثیت، نژاد و محیط طبیعی، شعور، اراده و تصمیم انسان را تعیین می کند.

مشخصات این دوره عبارتند از: تمام حرکات و سکنات انسان را تابع طبیعت می داند، تغییرات روحی را در تغییرات جسمی می بیند، برای اثبات نظرات خود به جزئیات پرداخته و رمان های شان بیشتر به مشاهدات طبی شباهت دارد، زبان محاوره را در نوشته هایشان به کار می گیرند. بنیانگذار آن امیل زولا است.

نویسندگان مشهور این مکتب امیل زولا، برادران کانکور، پل الکسی، گی دو موپاسان، هانری ستار و...

۶- سوریا لیسیم: سوریا لیسیم یا فرا واقعیت گرائی ادامه مکتب دادائیسیم است که در خیال گرائی تا حد هزیان گوئی پیش رفتند. هدف آن بیان احساس و ارائه تخیلات و اندیشه های آزاد و بی قید و بند بود. شاعر باید بدون ملاحظه قیودی یا وابستگی ذهنی یا تعصب یا مراعات قواعد هنری و ادبی و آنچه را که به فکرش خطور می کند، بیان نماید. نسبت به جنبه های منطقی و فکری جنبه های تصویری و تخیلی را در هنر بر خصوصیت عقلانی آن برتر می شمارد، بیان حقایق طبیعی و اجتماعی از دید آن بیهوده است. آنها دنیای واقعی را وسیعتر از رمانتیک ها در دنیای احساسات خود می بینند.

سوریا لیسیم کار خود را بر تداعی آزاد معانی، افکار، تصاویر و نوع حالت خلسه و رؤیا می گذارد و می کوشد تا به خلاقیت هنری جنبه خود به خودی بدهد. در حالی که هیچ چیز دنیا بی قانون نیست. بنیاد این مکتب بر تمایل غریزی فرد استوار است. از طبیعت هراسان و از اجتماع گریزان، هر آن چه را بی نظم و فرا واقعیت می گویند در حقیقت تکه هائی از واقعیت اند که به شکل نا مرتبی پیوند می زنند. نویسندگان مشهور آن هربرت، سالوادور دای، فروید، یونگ، الوار می باشند.

ادامه دارد...